نەخۆشیی پاتەی دەوا و دشداشەی چڵکن.. نەوزاد بەندی

عەلی کوڕی ئەبوتاڵیب لە ووتەیەکیدا باس لەوە دەکات، خێر لە گەدەیەکدا نییە برسی بووبێت و لە پڕێکا تێر بووبێت.
یەکێک لە دۆخە تراژیدییەکانی مرۆڤ، ئاڵودە بوونەتی بە هەندێ شت کە لە ژیانیدا زۆر دووبارە بێتەوە، ئەو شتانە ئەگەر قورس و ناڕەحەت و حەیابەریش بووبن، هەر ناتوانێت دەستبەرداریان بێ.
لە کەلەپووریی خۆماندا حەکایەتێک هەیە باس لە کوڕە شوانێک ئەکات بازی پاشایەتیی لەسەر شانی ئەنیشێتەوە و لە پڕێکدا ئەبێتە پاشا .. یەکێک لە وەزیرەکانی چاودێریی دەکات، بۆی دەردەکەوێ پاشا قەراغە نان لە تاقەکانی کۆشکەکەیدا دادەنێ، هەتا ڕەق دەبنەوە، جا لە شەودا بە دزیی خەدەم و حەشەمەکەیەوە، قەراغە نانە ڕەقەکان دائەکرمێنێ و ئەیانخوات چونکە ئەوە خواردنی ساڵەهای ساڵی بووە، تاج و تەختی پاشایەتیی نەیانتوانیوە ئەو نانەڕەق کرماندنەی بۆ چارەسەر بکەن.
بەڵام لەم ووڵاتە سەیرەی خۆماندا یان لەم کۆمەڵگا ڕەشەکییەی عێراقدا، بەردەوام دیاردەی دزەو و حەیابەرە ئەبینین، بۆ نموونە خێزانێکی دەشتەکیی کاتێ دێنە شارەوە، لە جیاتیی درێژە به ژیانی دەشتەکیی بدەن یان هیچ نەبێ وەک خەڵکی شار بژین، پێداگریی ئەکەن و خۆیان ئەکەن بە گاڵتەجاڕ بە حیسابی خۆیان ڕوخسار و ڕەنگ و ڕیشەی دەشتەکیی لە خۆیاندا قەڵاچۆ دەکەن، ئەبینیت بێ هیچ جۆرە دار و درەخت لە ماڵەکانیاندا نییە، بە ئەوەی بیرەوەریی باخداریی و کشتیاریی و پاچەکەیان تێدا نەژێتەوە .. کوڕەکانیان ئەبنە مەیخۆر و قومارچی، تازەترین مۆدێلی قژ و جل و بەرگ پێیەوە دەکەن، کچەکانیان بە تەشت بۆیاخ و سوراو و سپیاو بە سەر و گوێلاکیاندا ئەڕێژن.. خانووەکانیان بە تازەترین مۆدێلی دیکۆر دروست دەکەن بە جۆرێک ڕوکاری دەرەوەیان زۆر لە ناوەوەیان گرانبەهاتر و خۆشتر و جوانترە، ئینجا شاخی کەڵەکەوییەک و ئایەتی (و ان یکادوا الذین یزلقونك بابصارهم …) هەڵدەواسن، دیاردەی ئەم ئایەتی دزی چاوپیسیی هەڵواسینە، لە دوای هێنانی بە لەشاویی دەشتەکییەکانەوە سەری هەڵدا، لەلایەن ڕژێمی بەعسەوە ساڵی 1979 ..
لە ڕاستیدا هەموو ئەم مەسرەفە گەورە و گرانە، ئەوەندەی تەسقاڵێک ئەوانی دەشتەکیی ناگۆڕێ، چونکە گۆڕان لە ڕێی زانست و مەعریفە و مەشک و دەروونەوە ڕوو دەدەن، ئەبینیت لە بچوکترین جیاوازی باری

سـەرنج و بۆچوونـدا، یەکسـەر دەسـت دەدەنە چەقۆ و گـاڵۆک و چەک، یەکتری قەتڵ و عام دەکەن.. کۆڵا نەکانی شار پیس و پۆخڵ دەکەن و .. مێینەیەک ببینن، ئەگەر دەستێکیشی بۆ نەبەن، تەشەرێکی بریندارکەری تێدەگرن..لەسەر سانتیمەترێک زەوی لەگەڵ دراوسێکەیاندا ئەیکەن بە شەڕ و دادگای پێ دەگرن..لە ئەرکەکانی شارنشینیی ڕادەکەن وەک باج و شتەکانی تر.. کۆڵان و شەقامەکان پڕ دەکەن له دیاردەی دەشتەکیی، وەکو دەنگی بەرز و بۆڵە بۆڵ و شەڕەجنێو و بێ ڕێزیی و قەڵەباڵغیی بێ مەبەست و دوکانی بیست و چوارسەعاتیی و زیادەڕەویی و پیس و پۆخڵیی لە هەموو دامەزراوە شارستانییەکاندا..

ئەو هەوڵە ڕووکەشە گرانبەهـا شکسـت خـواردووانە و .. ئەو دۆخە نائارامەی شارەکە توشی دەبێت، وا دەکات هەم خێزانە دەشتەکییەکان نائارام بن و هەم خەڵکی شارەکە ..وەک ئەوە وایە چەند مریشکێک لە کێڵگەیەکی قازدا بەرەڵڵا بکەیت، نە مریشکەکان ئەبن بە قاز و نە قازەکانیش ئەبنە مریشک، هیچ کامیشیان ناحەوێنەوە، مەگەر ئەو کاتە بحەوێنەوە کە مریشکەکان لەو کێڵگەیه ئەچنە دەرەوە، بەو جۆرە بەرە بەرە خەڵکی شار، سەری خۆیان هەڵدەگرن و دەشتەکییەکان ئەبنە خاوەنی شار. ئەم دەردە کۆمەڵایەتییە، دکتۆر عەلی وەردی به دوور و درێژیی ئاماژەی پێداوە، لە کاتێکدا وەسفی ڕەشۆکییەکان دەکات کە بە پۆل دێنە شار و دەچنە دەزگا سیخوڕیی و شەق وەشێنەکان و پۆستی شەق وەشاندن وەردەگرن، ئەوە بە گەورەترین چێژ و سەرکەوتن لە قەڵەم دەدەن کە لە بەرامبەر شەقوەشاندندا، موچە وەربگریت.

کێشەی دەسەڵات لە عێراقدا، لە دوای لابردنی ئەحمەد حەسەن بەکر بە پیلانی ژێر بە ژێری سەدام و دەزگاکا سیخوڕییە جیهانییەکان بە مەرجی هەڵگیرساندنی شەڕێکی دوور ودرێژ لەگەڵ ڕژێمی نوێی ئێرانی ئەوسادا، واتا ساڵی 1980، ئەوە بوو کەسێکی ڕەشۆکیی و دەشتەکیی وەک سەدام حسێن بووە فەرمانڕەوای عێراقێکی شارستانیی و خاوەن کولتوور و مێژوویەکی پرشنگدار .. ئەم دەشتەکییە کەوتە گۆڕانکاریی لە ڕووکەشیدا بۆ شاردنەوەی گەمژەیی و ڕەشکۆکییەکەی، وەک دانانی شەپقەی ڕۆژئاوایی، کێشانی جگەرەی چروتی کوبایی، دروستکردنی دەیان و سەدان کۆشک..جێبەجێکردنی کوێرانـەی کتێبی میری نیکۆڵۆ مەکیـاڤیللیی ..لاسایی کوێرانەی ستالین و هیتلەر له کوشتن و پاکتاوکردنی هاوڕێکانی و گەلی کورد و ..شیعە .. دانانی باڵاترین پلەی سەربازیی موهیب ڕوکن لەسەر شانەکانی بە بێ ئەوەی لە هیچ کۆلێژ و قوتابخانەیەکی سەربازییدا بۆ یەک سەعاتیش خوێندبێتی.

ئەم کردارە ناشیرین و زیادەڕەو و تاوانکارییانە، ئەوەندەی تۆزێک عەقڵییەتی دەشتەکیی و ڕەشۆکیی سەدامیان نەگۆڕی، ئەو تەنها شێوەزارێکی خوار و خێچی عۆجەی دەزانیی و نەیدەتوانی دوو دێڕ

عەرەبی ڕەوان بڵێ، مەگەر بۆیان نوسیبێ و ئەمیش خوێندبێتیەوە..

ئەو هەر ڕەشۆکییەک بوو کە هیچ زمانێکی زیندووی جیهانیی نەدەزانی.. بەو جۆرە دۆخی لە خۆی و گەلانی عێراقیش تێک وپێکدا، نەیدەتوانی عێراق بەجێبهێڵێت، بە درێژایی دەیان ساڵ حوکمڕانیی، یەک جار سەردانی ڕوسیا و یەک جار سەردانی فەڕەنسای کرد، عەق□ی□تی دەشتەکیی و ڕەشۆکییەکەی، وای دەخواست هەر لە عێراق بمێنێتەوە و هەموو شەوێکیش لە تەلەفزیۆندا دەرکەوێت و قسەی هەلەق ومەلەق بکات، شەقام و فەرمانگا و یاریگا و مەلەوانگە و مزگەوت و تەواوی ماڵەکانی ووڵاتەکە پڕ بکات لە وێنە و پەیکەر و وتەی خۆی.. تەنانەت لەسەر کتێب و دەفتەری خوێندگاکاندا وێنەی خۆی چاپ دەکرد و.. لە دیوار و دەرگا و هەموو شوێنێکی ووڵاتدا وتە خوار و خێچەکانی بە پیتی زێڕین ئەنووسران..

بەو جۆره عێراق هێواش هێواش ڕوخساری شارستانیی لێ داڕنرا و.. بەربەریەت و دەشتەکێتیی باڵی بەسەردا کێشا، ئیتر دەشتەکیی و ڕەشۆکییەکان دەوڵەمەند و دەسەڵاتدار و پلەدار و خاوەن بڕیار بوون، کەسانی خاوەن بڕوانامە و ئەدەب و زانست و هونەریش، ڕۆژ بە ڕۆژ بێ نرخ و بێ بایەخ دەکران..

لە دوای سەدامیش، کۆمەڵێکی تر بەفەرمانی ئەمەریکا هاتنە سەر تەختی پاشایەتیی، کۆمەڵێ برسی و تینوو، پاتەدڕاو و دشداشه چڵکن، لەناکاو بوون بە پاشای پاشاکان.. ئەم هەموو پاشا پاتە دڕاو و دشداشه چڵکنە، کەوتنە خۆیان، بۆ شاردنەوەی پاتە دڕاو و دشداشە چڵکنەکانیان کە ساڵەهای ساڵ پێیانەوە لکا بوون.. سەرەتا بە خواردنێکی زۆر و بێ شومار، قەڵەو و تەنگەئەستوور بوون، پاشان ملیۆنەها دۆلار لە کۆشک و ئوتومبیل و عەیش و نۆشی پاشا پاتەدڕاو و دشداشە چڵکنەکانا خەرج کرا.. ق□لای شاهانە، جەڵەبی ئوتومبیلی گرانبەهای ڕەشمیریی، فڕۆکەی تایبەتی گرانبەها، چاکەت و پانتۆڵ و بۆینباخی بڕاندە جیهانییەکانی ئیتاڵیا و فەڕەنسا، عەتری گرانبەها، سەعاتی مەچەکی ئەڵماس بە ملیۆنەها دۆلار، کۆشک و ق□لای دەرەوەی وڵات بە ملیارەها دۆلار، هەزاران کۆمپانیا و زانکۆ و مۆڵ و تاوەری یەکەی نیشتەجێبوون بەناوی خۆیان و کوڕ و خوشکەزا و برازا و ئامۆزا و یار و یاوەرەکانیانەوە.. پەستاندنی بانکەکانی سویسرا و وڵاتانی مافیاگەر بە ملیارەها دۆلاری ڕەش و بێ سەرەتا و.. پاوانکردنی زەوی و گرد و شاخ و باخ و نەوت و پەیوەندییەکان و کارەبا و ئاو و خوێندن و تەندروستیی و قەل و مەڕ و کچەمۆدێل و سەروپێ!! و هەموو کایەکانی تر..

ئەو خەرجییە گەورە و گرانانە لە سەر و پۆتەڵاک و نیشتەجێبوون و گواستنەوە و گیرفانیاندا کرا، ئەوەندەی تۆسقاڵێک پاتەی دڕاو و

چڵکی دشداشەکانیانی چارەسەر نەکرد.. هەر به ڕەشۆکیی و دەشتەکیی و چەقاوەسویەتیی و دەبەنگیی و نەخوێندەواریی و بێ مۆراڵیی مانەوە .. دوای 35 ساڵ، هێشتا نەیانتوانی ببن بە هاوڕێ و هاوکار.. هێشتا شیر و تیر لە یەکتریی ئەسوون .. چەندین شەڕی براکوژی و مەزهەبییان ڕاگەیاند و دەیان هەزار خەڵکیان به کوشت دا، ئەوانە درێژەی ئەو شەڕانە بوون کە پێشتر لەسەر نۆره ئاو و شەرتی شوانیی و کچ فڕاندن و کلکی چارەوێ بڕین، ڕایانگەیاندبوون.

ئەمانە بوونە تەواو کەرێکی زۆر ترسناکی بەرنامەکەی سەدام حسێن.. بە زیادەوە ئەدەب و هونەر و زانست و مەعریفەیان شێواند.. شار بوو بە مارکێتێکی گەورەی خۆیان، داهاتی ووڵات بووە دەخیلەیەکی تایبەت بە خۆیان.. هەموو شتێکیان کرد بە پارە.. پاره ئەو گرێ دەروونییە گەورەیەی کە دەیان ساڵ پێش ئێستا پێوەی ئەتلانەوە و نەیاندەتوانی پاتەی دڕاو و دشداشە چڵکنەکانیانی پێ چارەسەر بکەن..ئەمڕۆ بە داهات و سەروەت و سامانی یەکێک لە گەورەترین ووڵاتە نەوتیی و گازیی و کانزانیی و کشت و کاڵیی و بازرگانییە گەورەکانی جیهان، ناتوانن کێشەی دەروونیی پاتەی دڕاو و دشداشەی چڵکن چارەسەر بک□ن.. □□زانە ملیۆنەها دۆلار لەو پێناوەدا بە هەدەر دەدرێ، بێ ئەوەی تۆسقاڵێک پاتە دڕاو و دشداشە چڵکنەکانیان بۆ بشارێتەوە .